

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 92 (1979)

Rubrik: Lia Rumantscha = Ligia Romontscha : rapport annual 1978
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 22.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

LIA RUMANTSCHA
LIGIA ROMONTSCHA

Rapport annual 1978

La suprastanza dalla LR

parsura	Romedi Arquint, Cinuos-chel
viceparsura	Rudi Netzer, Savognin
assessurs	dr. Jachen Curdin Arquint, Cuera
	Cristian Caduff, Cuera
	Theo Candinas, Cuera
secretari	Hendri Spescha, Domat/Ems

Presidents dallas societads affiliadas dalla LR

Società Retorumantscha	dr. Gion Deplazes, Cuera
Romania	Ignaz Cathomen, Falera
Uniun dals Grischs	Gion Filli, Zernez
Renania	Andreas Cadonau, Flond
Uniung Rumantscha da Surmeir	Rudi Netzer, Savognin
Uniun da Scriptuors Rumantschs	Flurin Caviezel, Cuera
Cumintonza Romontscha	
Radio e Televisiun	dr. S. Sonder, Cuera

Rapport dal parsura

L'an scuors es stat suot l'insaina d'üna granda publicità, dal cumanza-maint d'ün contact pü intensiv sül champ politic, e dal müdamaint aint il secretariat.

La LR in büschmaint d'indumengias

I'l center da las festivitads in occasiun dal 40avel anniversari dal rumantsch sco lingua naziunala es statta *la radunanza da delegats da stà a Chastè*. In preschentscha da cusgl. federal Hürlimann e d'ün vast numer da delegats e da giasts han ils 2 dis a Chastè sport ün quader varià dad activitads in terra rumantscha: La radunanza da delegats cul pled da bivgnaint da cusgl. fed. Hürlimann, il referat programmatic dal parsura, la matinée litterara cun poets e trubadurs, la saira da teater e bal, la festa populara cun chant, sport, discuors e culturella.

Implü han gnü lö *conferenzas da pressa*: In favrer a Turich inua chi'd es gnü preschantà t. o. l'edizion «Economia e finanzas» sco eir la gasetta per giuvenils DIALOG, in gün e december a Chastè ed a Cuoira insembel culs redactuors da la pressa rumantscha, resp. grischuna.

La LR es statta preschainta a Berna cur cha cusgl. fed. Hürlimann ha inaugurà la tabla cun l'inscripziun rumantscha a l'entrada da la Chasa Federala, sco eir i'l ram da las eivnas retorumantschas a Berna, ün'intrapraisa remarchabla dals Grischuns a Berna, chürada da Tista Murk. Ün servezzan da pressa ha infuormà la pressa svizra da plaschairs e pissers da la Ruman-tschia. Cun satisfacziun avain nus pudü registrar ün vast interess ed eco tant davart radio e televisiun sco eir da la pressa svizra, grischuna tudais-cha e rumantscha.

La commemoraziun d'üna manifestaziun politica ha dat ün accent special eir a l'actività da la LR. Ella ha miss in evidenza la valur da la preschentscha dal rumantsch i'l sectur public dals cumüns, Chantun e Confederaziun. I sun

gnüts instradats ed intensivats contacts culs cumüns, id ha gnü lö ün inscunter culs grands cusgliers rumantschs, ün inscunter chi dess chattar üna cuntuaziun regulara, il parsura ha implü eir discurri i'l rauogl dals parlamentaris rumantschs a Berna. Sainza chi sajan gnüts ragiunts resultats concrets am paran quists nouvs contacts da spordscher üna basa schlargiada per üna collavuraziun früttaivla i'l avegnir tanter la LR cun sias societads cun chüra da territori e'l vast champ politic.

In quist connex saja manzunada eir la lavur da *la cumischiun d'experts* pel dret territorial. La prüma cumischiun d'experts es gnüda dis-chargiada da sia incumberza e scholta in gün dal 1977. Al cumanzamaint dal 1978 ha la nova cumischiun da perits cumanzà la lavur in üna cumposizion persunala e da structura pü vasta. A la cumischiun fan part ils signuors P. Schäppi, president, D. Cadruvi (sorti a la fin da l'an), Not Carl, Pierluigi Schaad, Remo Bornatico.

Dürant l'an scuors haja gnü nom da tour *cumgià d'ün bun team da lavur* in Chasa Rumantscha.

Hendri Spescha, successur da G. G. Casaulta dal 1968, ha prestà sco hom versà in dumandas praticas e d'ün fin sentimaint artistic granda lavur in üna perioda dad expansiun dal movimaint rumantsch. La dieta da Chastè, la nova basa finanziala, la reorganisaziun da la LR: etapas decisivas per la consolidaziun da l'actività da la LR. Cun seis far cordial, sia abiltà da tgnair las portas avertas per tuots, e seis spiert avert per novas ideas ed iniziativas s'ha Hendri Spescha acquistà grands mierts e blera simpatia tanter la Rumantschia ed eir sur ils cunfins oura.

Genoveva Arquisch, secretaria contabilista fingià dal temp dal antecessur da Hendri Spescha e lura darcheu daspö il 1971, ha pisserà in möd exemplaric per uorden in las dumandas da finanzas; dasper quist' incumberza s'ha ella acquistada vastas cugnuschentschas i'l andamaint da la lavur da minchadi da la LR. Hendri Spescha e Genoveva Arquisch han dat la taimpra a la lavur da la LR da l'ultim decenni.

Eir giunfra Ines Gartmann, daspö traïs ans bibliotecara e secretaria, ha bandunà la LR inua ch'ella ha servi in ün möd quiet ed exact a plaina satisfacziun.

A tuots traïs ün cordial grazcha fich e satisfacziun e cuntantezza in lur nouv champ d'operusità e pel futur!

Il nouv team in Chasa Rumantscha: dr. Iso Camartin sco secretari, las giunfras Corina Gilly e Rita Uffer pel büro e giunfra Sonja Cavigelli sco giarsuna.

Persvas d'avair fat üna buna tscherna, resta la spranza cha'l nouv team as lavur' aint bain e chatta cumplaina satisfacziun in sia lavur. Ad els ün cordial bivgnaint!

La lavur regulara

La *radunanza da delegats* dal december ha in üna seguonda part discutà las tesas per üna concepziun da la lavur culturala in terra rumantscha.

Il cussagl s'ha reuni 2 voutas e s'ha fatschendà t.o. cul proget d'ün suppleaint interrumantsch sco eir cun la dumanda da sustegn da Gion Deplazes per il ballet rumantsch da la Sontga Margriata.

Dals 2 rapports orals culs presidents da las societads cun chüra da territori dessan gnir manzunats il program da las inscripziuns publicas, l'edizion da cassettes cun parablas, sco eir la proposta cha la LR renunzcha sün las contribuziuns dals cumüns a favur da las societads cun chüra da territori.

La suprastanza es gnüd' insembel 18 voutas. Per dar ün' impreschiun da la vasta paletta da las tractandas sajan manzunadas alchünas: sustegn finanzial per il cudesch da chant «Il Grisch», per ediziuns da F. Giger, A. Peer e C. D. Bezzola, cuntribuziun a la MONTANA per ün champ studentic a Maloja, a P. Haas per seis film «Il salep e la furnicla», al Cor viril Lumnezia per üna scrittüra festala in occasiun da seis 40avel giubileum, a Benni Vigne per sia platta, e.o.p.

I'l ram regular ha la suprastanza decis sur dal sustegn da las scoulinas, s'occupada inavant cun la situaziun da las scoulinas da Cuoira, e contrattà cun la Fundaziun Chasa Rumantscha areguard ils fits chasa.

Pusiziun clera e negativa ha la suprastanza tut areguard l'instrucziun ziun da frances in las scoulas primaras a man dal Departament d'educaziun chantunal.

Bler da trattar ha dat il problem da la pressa. In las discussiuns iniziatas fingià dal 1977 culs edituors dal FL e da la GR es gnüda sondada la pussibiltà d'edir ün suppleaint interrumantsch chi gniss agiunt a tuottas gassetas rumantschas. Las trattativas p.p. düras e stantusas nun han amo madürà ingüna proposta concreta.

Gruppas da lavur

I sun stattas main las activitads spectacularas co pütost lavur zoppada, chi'd han dat il buol a la lavur da quistas gruppas.

Sül champ da *las scoulas professiunalas* survain il prüm postulat fuorma concreta. Cul cumanzamaint da l'an scolastic 1979/80 vain introdüt in las scoulas professiunalas industrialas a Glion, Cuoira, Samedan e Sta. Maria üna lecziun da rumantsch l'eivna per tuot ils giarsuns. Üna gruppa da magisters da scoula professiunala es landervi a metter insemler il material chi po servir da mez d'instrucziun. Aregard *las scoulas medias* es entrada la resposta da la Regenza a l'instanza da la LR dal 1977. La gruppa da lavur s'occuparà da quella per as metter lura vi dad ulteriuras incumbenzas (mezs d'instrucziun etc.).

Per la seguonda vouta han gnü lö in differentas regiuns cuors da *scola-ziun da creschiüts*. Eir scha la fuorma nu po amo satisfar in tuots resguards, pudain registrar ün viv interess.

Per Cuoira, la Sutselva e p.p. eir la Surselva as trattarà da chattar ün ram exteriur pü satisfacent.

L'incumbenzà pel teater s'ha occupà in special cun la preparaziun da las 4 scenas chi sun gnüdas rapresentadas da giovaders da las differentas regiuns rumantschas a Chastè.

Inventarisar ils tocs da teater existents sco eir s-chaffir üna basa da collavuratuors (gruppa da contact): Gian Gianotti ha tut per mans quista lavur na adüna ligera cun entusiassem ed i's po sperar cha quella porta ils prüms früts i'l cuors da l'an ventur.

Sch'eu n'ha scrit l'an passà cha la *Cumünanza per las trais lingwas grischnas* para da survgnir ün' importanza tuot speciala schi's po quist an passar al indicativ: La Cumünanza nun ha amo adüna brich üna structura organisada fin aint il detagl, ella sviluppa però üna dinamica dal tuot singulara. Amo adüna colliada cul Stapferhaus e seis manader dr. Martin Meyer, ha ella institui üna gruppa da lavur, presidiada da dr. Georg Jäger, president da la società dals Gualsers.

Quista *cumischiuun da lingua* s'ha datta l'incumbeza da descriver la situaziun actuala da las trais lingwas e culturas grischnas per alura formular postulats e giavüschs concrets.

Romedi Arquint, parsura

Ediziuns da la Lia Rumantscha

Il plan d'ediziuns da la LR per l'an 1978 nun ha pudü gnir realisà tenor giavüsch. Per part es quai gönü chaschunà tras la situaziun transitorica al secretariat, per part nu s'han las stamparias tgnüdas vi dals termins previs.

Uschè cumparan las publicaziuns da la LR per l'an 1978 pür dûrant il prossem an. Nus quintain cun Lur incletta.

Eir cun la chasa editura OSL haja dat incaps. La producziun da l'an 1978 es retardada e cumparà la prümavaira 1979. La LR es in trattativas cun l'OSL per sgürar üna producziun regulara.

Sco publicaziun rumantscha realisada da la LR dûrant l'an 1978 pudain nus manzunar:

Noss utschels I, versiun ladina e sursilvana.

Cun divers oters edituors ha la LR collavurà vi da las ediziuns da:

- «Quarta lingua» – ün squitsch separà our da la Terra Grischuna.
- «Economia e finanzas» – squitsch da la Banca Populara Svizra.
- «Dialog» – magazin politic nr.1–3.

Sustegn finanzial per lur publicaziuns ha la LR dat a:

- C. D. Bezzola, per «Our per la romma».
- Felix Giger, per «Ina sesiun egl uffiern».
- Benni Vigne, per sia platta fonografica.

Nos morts

Cuortamein seregurdein nus cheu dils Romontschs che han bandunau nus igl onn passau. Denter quels sesanflan entginas personalitads che ein stadas engaschadas specialmein en damondas dil romontsch.

Plasch Dermont (1916–1978)

Plasch Dermont, duront biars onns scolast a Rueun, ei sefatgs meritei-vels grondamein sco cronist local. El ha publicau treis broschuras davart l'istoria locala da Rueun. Plinavon ha el gidau a scaffir mieds d'instrucziun per nossas scolas romontschas (Necrolog: Calender Romontsch 1979, p. 391–393).

Dr. Giuseppe Gangale (1898–1978)

Sco promotur dil moviment romontsch ei dr. Gangale staus activs duront ils onns 1944–1949. El ei semussaus sco ina personalitat ferma che ha battiu curaschusamein per sias ideas. Las acziuns romontschas en la Sutselva e la promozion dallas scolettes romontschas ein per gronda part d'attribuir a sia iniziativa. En las annalas dil moviment romontsch figurescha dr. Gangale sco persuna controversa, ferm admirada e ferm contestada (Necrolog: «Bündner Zeitung» dils 16.12.1978).

Mila Gschwind-Cotti (1919–1978)

All'entschatta dils onns 40 ha dunna Mila gidau a realisar las empremas emissiuns per affons al radio romontsch. Populara eis ella veginida sco «tatta da praulas» el radio. Cun skizzas litteraras e biograficas, praulas originalas e raquens ha ella enrihiu simpaticamein nossa jerta litterara (Necrolog: Igl Noss Sulom 1979, p. 4–7).

Michel Maissen (1901–1978)

Sco poet popular sursilvan eis el staus in fideivel collaboratur en calenders, periodics e gasettas romontschas. Ina collecziun da sias poesias ei veginida publicada sut il tetel «Molas mulin» igl onn 1971 (Necrolog: Calender Romontsch 1979, p. 399–405).

Dr. Antoni Perini (1890–1977)

Dr. Perini ei staus duront 10 onns president dalla Uniun dils Grischs. Tier la Ligia Romontscha ha el giu incumbensas specialas a favur dallas scolettes e dil cant. Sco commember dalla Societad Retorumantscha ha el representau quella duront biars onns en la Fundaziun Planta (Necrolog: Fögl Ladin, 14.10.1977).

Sur Gion Battesta Sialm (1897–1977)

Sia ovra litterara cumpeglia varga 50 raquens, novelas ed idils originals, biaras poesias, giugs festivs, dramas e cumedias. Sias ovras ein cumparidas en divers Tschespets ed en dus toms intitulai «Span e debat». Gronds merets ha el era sco translatur. Sias translaziuns han empleniu duront biars onns il fegliet (feuilleton) dalla Gasetta Romontscha ed aschia procurau per «vivonda poetica regulara» als lecturs sursilvans (Necrolog: Calender Romontsch 1979, p. 372–378).

Rapport dil Cussegli da scola LR

Igl onn da scola 1977/78 ei staus onn da sgol.

Suenter 2 onns da formaziun pratica e teoretica han 13 scolaras bandunau nies Seminari cul diplom da mussadra romontscha. In diember bia memia pign a vesta dil basegns en tiara romontscha. La Ligia Romontscha sto per quei ponderar seriusamein, schebein ei fuss buca opportun d'introducir in cuors dubel per saver diplomar mintg' onn in diember sufficient da mussadras. El medem mument eisi denton era da prender en mira igl augment dil temps da scolazjun da 2 sin 3 onns per saver tener til allas pretensiuns dad oz. La realisaziun da quels postulats ei denton mo pusseivla, sch'il Cantun ei promts da surprender ils cuosts che la LR impunda per il Seminari da mussadras. Ina damonda respectiva ei da present en preparaziun. Davart la giustificaziun da quella professiun maunglan ins strusch piarder plaids, demai ch'il Cantun formescha ad agen quen las mussadras tudestgas a Claustra e sustegn quellas dallas Vals talianas cun subvenziuns e stipendis per lur formaziun el Tessin.

Ils 28 d'uost ha igl onn da scola 78/79 priu sia entschatta; per l'emprema gada senza internat. Igl ei aunc memia baul per trer conclusiuns valeivlas davart las experientschas fatgas cun in externat. Per compensar in ton digl ambient interromontsch che va en mintga cass a piarder cugl internat, havein nus introduciu sper las 2 uras da romontsch regularas egl agen idiom in'ura d'instrucziun interromontscha. Professer Chasper Pult ha surpriu quei pensum sper l'instrucziun romontscha ladina. Las scolaras da Surmir han cun uonn lur agen magister da romontsch cumplein. Schebein quella separaziun entira dallas Surmiranas (ella ei succedida sin giavisch expressiv da lur vart) ei d'avantatg per la regiun e survescha all'avischinaziun romontscha, gliez ei in'autra questiun!

La tiarza jamna d'october han las scolaras frequentau el Seminari sez in cuors da «pictura expressiva» che ha tenor il resun giu il meglier success pusseivel. El decuors dil meins da december ha la preparaziun per igl emprem practicum giu liug a Valbella en Casa Fadail. Las mussadras che prendan practicantas han luvrau cumineivlamein cun quellas sut la reschia dalla directura dil seminari, assistida dils scolasts da pedagogia e psicologia. Quei cuors d'introducziun al practicum daventa plauenet tradiziun ch'ei da beneventar, munta el gie el medem mument in cuors da perfecziun per las mus-

sadras. Denton eisi da far attenziun ch'il diember il pli grond pusseivel hagi caschun da seprofitar da quella purschida. Cun la fin da schaner, suenter il practicum, ei il temps d'emprova dallas scolaras ius a fin. Tut las candidatas han satisfatg allas normas stipuladas da niev dil cussegli da scola en in reglement. Per promover il contact vicendeivel denter las scolaras, e da quellas cun la directura, ei l'entira grupp serendida dils 19 als 24 da fevrer en in camp da skis a Flond.

Scrivend quest rapport s'avischina gia il secund practicum da quest onn che vegn medemamein preparaus tras in cuors. La fin digl onn da scola ei previda per ils 23 da zercladur, e suenter suonda in practicum social obligatoric da treis jamnas en ina famiglia romontscha.

Sper las damondas che pertuccan directamein il Seminari da mussadras, s'occupescha il cussegli da scola da differents problems che stattan en connex pli stretg u pli vast cun quel. Aschia tucca ei ad el da sefatschentar cun l'inspecziun dallas scolettas. Per satisfar il pli bein pusseivel a quei duer ha el relaschau in regulativ per las inspecturas e preparau sin proposta dalla directura dil Seminari normas per l'inspecziun dallas scolettas. Muort demissiun han pliras inspecturas stuiu vegnir remplazzadas. Per la Giadina funcziuneschan en pei da dunna Seraina Roner duas novas: plevonessa Anni Tscharner e dunna Lucrezia Vital-de Planta. En Surselva pren giuvna Marianna Maissen la successiun da giuvna Dora Cavelty. Allas inspecturas partentas admettein nus nies cordial engraziament ed allas novas giavischein nus plein success.

Perschuadius dall'impurtonza dalla scolaziun permanenta, ha il cussegli da scola instradau cuors da perfecziun per las mussadras. Quels han liug venderdis e sonda ils 27/28 d'avrel en execuziun dubla a Breil e Zernez. Sin insinuaziun da mussadras sezzas ein els dedicai als treis suandonts temas:

1. Introducziun en «Miu emprem dicziunari»
2. Co far versichels e versets
3. Il mund dalla praula romontscha.

Las annunzias ein numerusas ed ils meinacuors dattan caparra per la megliera reussida.

Sco instanza suprema en fatgs da scolaziun e scolettas ha il cussegli da scola secapescha era priu posiziun davart il sboz cantunal per ina «Lescha da scoletta».

Per concluder aunc in plaid davart la scoletta d'exerceci a Cuera. Sco insa laguota quella instituziun necessaria per la formaziun dallas mussadras in bien cugn dil budget dalla Ligia Romontscha. Da present ei la LR en tractativas cul marcau da Cuera che ei da principi prompts da surprender las duas

scolettes sut la cundizion che quellas seigien frequentadas d'in diember minimal prescrets legalmein. Essend che quella cundizion para dad esser adumplida san ins sperar il meglier.

Cun quei sun legreivel concludel jeu quest rapport sumaric, engraziond a tut quels che ein sefatgs meriteivels per nies Seminari e per las scolettes romontschas.

Per il Cussegl da scola LR
Il president: Theo Candinas

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha

Rapport da gestiun 1978

Dus fatgs legreivels ord la veta da nossa societad lein nus marcar gia alla bialentschatta.

Viers la fin digl onn vargau vein nus saviu tschentar il tom 6 dil DRG sin cruna, in volum da varga 860 paginas che cuntegn la letra F. Cun quel ei ina tiarza dil grond lexicon romontsch sin talina. Quei ei ina gronda prestaziun dapi igl emprem fascichel 1939.

La gliesta da commembers cumparida ellas Annalas 91 relata che nus vein varga meli commembers. Commember da nossa societad ei tgi che abonescha las Annalas ni il DRG. Il diember da commembers ei continuadamein ella enzenna da carschen.

1. Il Dicziunari rumantsch grischun

Egl onn calendari ein cumpari ils fascichels 84 ed 85 en in volum. Els cumpeglian il register dil tom 6 che ei vegnius amplificaus e differenziaus danovamein. Avon 15 dis ei il fascichel 86 cumparius. Nus quintein da saver publicar ils 1979 aunc dus fascichels.

2. Las Annalas

Il tom 91 dallas Annalas ei cumparius igl atun vargau, in tom da varga 250 paginas. El cuntegn trasatras lavurs scientificas ni preponderontamein talas, aschia che nus savein quintar cun in considerabel agid finanzial dalla Societad svizra per las scienzas moralas (SGG). Egl onn da gestiun eisi stau

12 meli francs. Senza quels stuessen nus augmentar considerablein il prezi da vendita ni reducir il cuntegn silla mesada.

3. Romanica Retica

Igl onn vargau ei igl emprem volum da questa scartira ni retscha comparius cun ina «Bibliografia Studis Romontschs 1950–1970». Uonn havein nus saviu presentar il volum 2 che presenta ils registers necessaris: d'auturs, da persunas, da materias e da numbs. En preparaziun ei gia il tom 3 cun ina zun interessanta lavur e scrutaziun davart la frasologia romontsch da nies con-suprastont, rector J. C. Arquint.

4. Nies institut

Nies institut vegn adina puspei clamaus en agid per damondas linguisticas, quei ord tuttas parts dil mund, essend che nies lungatg vernachel daventa pli e pli object da scrutaziun da differents pugns da vista. Ins fa era enteifer nossas scheinas aspramein diever da nies institut, ton dils cussegls da nies personal scolau e cudaschiu sco dil prezius material rimnaus ed ordinaus cun veglia acribia.

Quei tut dat lavur che survarga plaunet nossas pusseivladads, vulan ins buca munchentar nossa mira suprema: la redacziun dil DRG.

Igl ei perquei urgent da rinforzar la redacziun dil DRG schigleiti che quei ei pusseivel e ton sco Berna lubescha.

5. Damondas persunalas

Nossa suprastonza ei dall'idea ch'in pli stretg contact da nos redacturs cullas universitads e la giuventetgna academica seigi dad avantatg per nies institut. Ella ha perquei lubiu als redacturs en concordanza cul FN da leger mintga 15 dis en ina scola aulta. Prof. Alexi Decurtins fa quei dapi decennis gia a Friburg. Dapresent legia el sur la grammatica retoromontsch e dat ina survista dalla litteratura. Dr. Hs. Stricker ha retschiert in clom alla universitatda Puntina/Innsbruck. El dat leu ina survista dil romontsch ed in cuors linguistic sursilvan.

Nies assistent, dr. Felix Giger, ei vegnius engaschaus per in ulteriur onn sco «collaboratur scientific» e fa part dalla redacziun dil DRG.

Enteifer in onn vein nus retschiert la demissiun da treis da nos members da suprastonza. Igl ei quei en successiun dalla demissiun: dr. Gieri Ragaz, dunna Angelina Valaulta-Soliva, nossa cassiera e Ser Rico Parli.

Dr. Gieri Ragaz ha fatg part da nossa suprastonza 11 onns. Nus tuts vein appreziav sia emperneivla collaboraziun. Dunna Angelina Valaulta ha abdicau sco cassiera suenter 5 onns buna e precisa lavur en favur da nossa societad. Ser Rico Parli ha fatg part 10 onns da nossa suprastonza. El ha buca saviu esser adina presents, mo cura ch'el era cheu, lu cun plaid e cussegli. A tuts treis partents sco era alla entira suprastonza, als revisurs ed a nos emploiai e collaboraturs engraziein nus da cor.

Gion Deplazes

Romania

Gia el rapport digl onn vargau stat ei remarcau che la lavur e las acziuns della Romania seigien limitadas; ellas ein dependentas dallas forzas da lavur che stattan a disposiziun e dallas finanzas. Da nossas pusseivladads finanzielas havein nus fatg diever cumpleinamein. Sche las forzas engaschadas han fatg lavur optimala ni buc, lein nus schar da decider.

Las ediziuns ufficialas

Era uonn eis ei reussiu da schar cumperar Tschespet ed Ischi semestril sils termins usitai. Cunquei che la radunanza da delegai vegn uonn anticipada sil november enstagl da salvar ella la fin da december, ein il secund tom digl Ischi semestril ed il Tschespet 51 forsa aunc buc ord stampa pil di dalla radunanza. Denton cumparan els senza auter aunc avon Nadal 1978.

Igl Ischi semestril porta sco adina era quella gada contribuziuns da divers geners, lectura multifara ed interessanta. Deplorablamein anfla el aunc adina memia pauc esit. Dalla ediziun da ca. 1300 exemplars restan varga 400 anavos,

memia bia per nossas relaziuns finanzialas. Ils cuosts da stampa e spediziun seschassen reducir considerablamein da revegnir ad ina edizion annuala sco vidavon. La suprastanza tedlass bugen en quei grau il meini dils delegai. Als redacturs che sestentan grondamein per ina interessanta ed attractiva edizion digl Ischi semestril admettein nus in grond engraziament per lur stentas e lavur. Deplorablamein ha in dad els, dr. Marcus Defuns, Tavau, abdicau sco redactur. Muort plirs motivs, specialmein da clamada, eis el buc el cass da cuntinuar cun la lavur cunredacziunala digl Ischi semestril. En num dalla suprastanza e dils delegai romanians admettein nus ad el in grond Dieus paghi per siu engaschament sco redactur, collaboratur en diversas scharschas ed incumbensas.

Il Tschespet 51 porta raquens e poesias da Toni Berther. El ei enconuschents tras diversas publicaziuns el Calender Romontsch e carnets OLS. Cun il Tschespet 51 sperein nus da satisfar al basegns dalla giuentetgna e da nos scolars. Ils raquens da Toni Berther ein fetg adattai per lectura en scola. Nus sperein che nos scolasts fetschien bien diever da quella pierta, seigi sco lectura da classa ni per la biblioteca da scola. Era a Toni Berther engraziein nus grondamein per siu sestentar litterar e sperein era egl avegnir da saver publicar ina ovra ni l'autra da sia plema.

Secapescha ch'ei descha era d'engraziar al redactur dil Tschespet, Pieder Simeon, per sia lavur redacziunala. Igl ei gia il tierz ella retscha ch'el sa presentar al lectur sursilvan e nus sperein ch'ei suondi aunc biars.

Ediziuns sursilvanas per 1978

Romania	Tschespet 51, Toni Berther Ischi semestril, nr. 10 ed 11 Il Grisch, cudisch da cant per la guiventetgna Talina, periodica dalla Romania studentica annada 36 nr. 130
Stampa Romontscha	Arcun, dr. Giusep Condrau, Ina vusch ord il parlament federal, tom III Calender Romontsch, annada 119
Vischnaunca da Laax	Laax, in vischnaunca grischuna, scartira giubilara 550 onns Libers da Laax, redigida da Alfons Maissen

Chor viril Lumnezia	40 onns Chor viril Lumnezia (cun sustegn dalla Romania)
Felix Giger	Sesiun egl uffiern, Poesia (cun sustegn dalla Romania)
Decanat sursilvan	Mied d'instrucziun per la ductrina Il bab da tschiel ei buns, 1. classa Jeu sun la veta, 6. classa
Uniun da scripturs	Novas litteraras
Ludivic Hendry	Verduras dalla notg, en translaziun tudestga: Grenzgänge

Acziuns

En emprema lingia legra ei la suprastonza da finalmein saver presentar il niev cudisch da cant «Il Grisch». Ton la lavur redacziunala sco la finanziazion han dau bia da studegiar. Suenter enqual scarpetsch e quitau ha la lavur saviu vegnir terminada ed il cudischet stat oz a disposiziun a tut tgi che ha plascher dil cant popular, specialmein a nossa giuventetgna. Alla cumissiun redacziunala (Claudio Simonet, Giusep Decurtins, Silvio Schmed) engraziein nus per lur breigias e stentas e giavischein a lur ovra ina buna accoglientscha. In grond engraziamenti descha denton era a tuttas persunas ed instituziuns che han gidau a finanziar quella ovra: alla Ligia Romontscha, dr. Willi Hess, Glion, firma Mazzetta, Trun, Cava da gera SA, Schluein, Ovra electrica sur-silvana, Glion (quellas treis firmas sin intermediaziun da dr. Donat Cadruvi), Migros, S. Gagl, e Banca cantunala.

La scolaziun da carschi ei daventada in pensum permanent dalla Romania. Nus sestentein da realisar quella finamira en stetga collaboraziun cun autres uniuns e societads, specialmein ensemblamein cun la Ligia Romontscha e la Renania, denton era cun agid dallas uniuns localas. Il program per igl onn 1978/79 ei fetg vasts e multifars. En la Gasetta Romontscha dils 15 da settember 1978, nr. 74, ei quel vegnius publicau extendidamein. Buca meins che 8 referents stattan en 14 loghens a disposiziun per seras da scolaziun e discussiun. Ins vegn a s'occuppar dils suandonts temas: La tele-

visiun e l'influenza sigl affon; Giuventetgna e baselgia – digl ir en baselgia!; Vegliadetgna – la biala stagiun; Energia atomara en Svizra – gie ni na?

La suprastanza dalla Romania ei fetg satisfatga ch'igl ei reussiu da preparar in tal vast program d'acziun ed ella ei perschudida che quellas stentas portien bien fretg. Als dus suprastonts Felici Riedi e Silvio Camenisch sco era a Thomas Bieler, Trun, che ein responsabels per quei impurtont ressort schein nus in grond Dieus paghi per lur engaschament e la gronda lavur organisatoria; cumpri en quel ein naturalmein ils numerus referents e meina-discussiuns sco era la Ligia Romontscha pil sustegn ed agid.

La gruppa da lavur per ina antologia per l'instrucziun litterara (Isidor Winzap, Bernard Cathomas, Richard Cavigelli e Gieri Menzli) ha medemamein fatg lavur speditiva. La collecziun da quels texts duess cumparer el decuors dils 1979; ils cuosts surpren il cantun. Nus admettein in cauld engraziament als collaboraturs, sperond ch'els stettien era egl avegnir a disposiziun per la realisaziun d'auters postulats e mieds d'instrucziun.

A Cuera patratgan ins da fundar ina uniun romontscha che duess s'occuppar dalla problematica e dils basegns dils Romontschs en la capitala grischna. La suprastanza dalla Romania ha priu enconschientscha da quei fatg ed ei cunscienta dalla muntada d'ina tala uniun per ils Romontschs da Cuera. Viers quella fundaziun prendein nus ina posiziun tuttavia simpatica e positiva. La posiziun da quella nova uniun viers la Ligia Romontscha sto seca-pescha vegnir fixada claramein.

Al casti da Schluuin (Löwenberg) vul ins dar ina nova finamira ed ina nova funcziun. El duess daventar in center da scolaziun, formaziun e sentupaada per la Surselva. La suprastanza dalla Romania ha giu cunctact culs organs dalla fundaziun Casti da Schluuin e cun auters interessai. Ils 28 da fenadur 1978 han instituziuns, uniuns e persunas privatas interessadas dalla caussa dilucidau l'entira problematica e la finala fixau ina cumissiun che duei studegiar e preparar ils pass necessaris. Monsignur uestg, Gion Vonderach, sco suprem survigilader dalla casa, persequitescha il svilupp cun tutta simpatia. L'iniziativa per la reactivaziun dil Casti da Schluuin ei beginida da Mariano Tschuor, Rueun. El mereta nies engraziament e nies sustegn.

Fiesta populara a Sedrun

Suenter treis onns ha la suprastonza puspei giu la curascha da stimular e gidar ad organisar ina fiesta populara romaniana. Ils 1975 ha ella giu liug giudem la Surselva, a Falera; quella gada ein ils Tuatschins stai promts da semetter als stadals per preparar ina digna e biala fiesta. Quei ei era reussiu ad els cumpleinamein. In pievelun ha dau suatientscha agl invit dalla Romania e dallas uniuns tuatschinas, dil chor mischedau e dalla societad da musica. Favorisada d'ina stupenta aura ha la fiesta populara priu in legreivel decuors. Ils Tuatschins han schau muncar neginas breigias per presentar in grond, extendiu e variont program da fiesta. Allas duas uniuns che han surpriu la gronda laver preparatoria ed a lur tgamunaders, Norbert Vinzens e Benedetg Hendry, savein nus buc engraziar avunda per lur immensa laver prestada. Il success da Sedrun vegn ad intimar la suprastonza d'adina puspei realisar en ina regiun ni l'autra semegliontas fistas.

Conclusiun

Introducend nies rapport essan nus sedumandai: havein nus atgnamein prestau zatgei da num duront igl onn dà gestiun 1978. Concludend quel astgein nus bein dir buc esser stai dil tuttafatg culs mauns en sac. Schond repassar il vargau astgein nus remarcar ch'igl ei vegniu contonschiu e realisau enqual finamira e ch'ils vials e las untgidias ein preparai per novs intents. Al parsura dalla Romania fa ei plascher d'astgar attestar a tuts collaboratus e specialmein era als consuprastonts bia bunaveglia e premura per ils fatgs dalla Romania e da nossa cultura romontscha insumma. Per lur fideivla laver ch'ei savens zuppada e buc enconuschenta alla publicitat meretan els gronda renconuschientscha ed engraziament.

Ignaz Cathomen

Uniun dals Grischs

Quist on es gnü discurrü e scrit fich bler da nus Rumantschs, nossa lingua e cultura. 40 ons lingua naziunala, ha dat andit e taimpra a blers commentars, revistas, a lod e blasem, criticas e lusingias. Il parair general es stat bod trasoura positiv ed ans ha dat curaschi in noss sforzs per il mantegni-maint dal rumantsch. I nun ha però manchà l'admoniziu e'l daint chi'ns ha muossà süllas plajas chi'ns chalchan, saja que manchanzas linguisticas o fals politics, socials e tecnics.

A nossa radunanza generala dal 1977 a Zernez han nos amis da la Slovenia, üna minorità linguistica da l'Austria, quintà da lur problems e'ns intratgnüts cun musica, chant e folclora. Da que ch'els quintan sta lur minorità etnica in ün greiv cumbat per lur existenza cunter üna majoranza cun pocha incletta e toleranza, ma tendenzas naziunalisticas. Il stadi austriac nu tils protegia, sco chi pretendan las ledschas per la protecziun da las minoritats.

L'Uniun ha scrit, seguind ad üna resoluziun da la radunanza generala, üna lungia charta a l'ambaschadur austriac a Bern e til fat attent als privels chi imnatschan al pövel sloven causa cha'l stadi nu fa seis dovair e nun applichescha neir las ledschas manzunadas. La resposta es statta fich convenziunala. «Il stadi austriac garantischa cun seis statüt per la protecziun da las minoritats l'existenza e libertà da talas.»

Büro da plazzamaint

12 000 rumantschs vivan ourdvart l'intschess rumantsch. La populaziun da lingua tudais-cha crescha in Engiadina dad on ad on. Amo uossa emigreschan blers Rumantschs in Svizra Bassa e speran da chattar là lur furtüna. Quista emigraziun ed imigraziun chi'd es tipica per nos pövel, ha conseguenzas desastrusas per nossa lingua. Di per di vegn tscherchà persunal da privats, firmas e cumüns, e que da la giunfra in butia fin al directur da cura o banca. L'intent dal büro da plazzamaint füss, d'intimar als rumantschs emigrats da tuornar in patria, siand chi's preschainta eir qua pro nus pussibiltats fich bunas e variadas per guadagnar il daviver. Sco manader dal büro vain nus tschernü a sar Domenic Gisep da Tschlin. Sar Gisep prova da realisar nos intent e que cun incletta ed originalità. I's muossa però fich cler cha nus vain

in Engiadina ün grond bsögn da glieud, e chi füss eir la prontezza dad ingaschar Rumantschs, ma cha be fich pochs dals noss s'interessan per quista gronda faira da plazzas vacantas.

Cartas da Nadal e Büman

Per cumplettar nos assortimaint da cartas vain nus laschà stampar duos serias da cartas per Nadal e Büman. Nossa administradura da la libraria, duonna Clara Stupan, ha trmiss 3000 serias in las chasadas rumantschas. Chi chi trametta giavüschs scrts in rumantsch documentescha sia appartgnentscha a nossa cultura. Cha tuot ils buns giavüschs scrts in rumantsch as accumplischan!

Nos fabricat a Schlarigna in chesa Manella

Als 21 da lügl es statta la bavarella da culmaina per nos fabricat a Schlarigna. Quel es uossa suot tet e las laviors internas progredischian a plaina cuntantezza. Nus sperain da pudair salvar nossa radunanza generala a Schlarigna e preschantar in quella occasiun la libraria fingià in funcziun. Ün ingrazchamaint special pertuocha a la cumischiun da fabrica e surtuot al president da quella, sar Peider Guidon. El ha cuntribui cun sia buna reschia, sia perseveranza ed incletta a la reuschida da l'ouvra.

Publicaziuns

L'Uniun ha publichà o güdà a publichar las seguaintas ouvras:
Meis prüm dicziunari, cun fögl s dal text vallader.
Chantai e sunai, ün' ediziun da la Pro Engiadina Bassa per la scoula da musica.
Flur da tschirescher, poesias da Robert Luzzi, Lü.

Donaziuns e legats

Dal relasch da duonna Hilda Schaumann, derivanta dal Brasil, ma amia da nossa lingua ed Engiadina vain nus survgni l'import da 2000 francs. Nus dovraran quist montant per publichar ün cudesch per la giuventüna cun texts

da divers scriptuors moderns e dal temp passà. Grazcha fitch per quista donaziun.

La famiglia Arquint, duonna Caty e'ls figls Domenic e Romedi, han dat ün legat our dal relasch da lur figl e frar Giachen Urs Arquint. Ils fits dal bel import da 22 443 francs sun destinats per publicaziuns per uffants o per promover bibliotecas d'impräist localas o regiunalas. Quist legat documentescha il nöbel pensar da la famiglia Arquint chi ha gnü tras la mort prematura da lur confamiliar uschè grond cordöli. Cha Dieu Tils paja!

Gion Filli

Renania

Ediziuns

Igl onn vargau ha la Renania fatg neginas ediziuns, denton ei la suprastonza s'occupada cun divers projects. Ina cumissiun ha legiu e fatg ina elezioniun dallas ovras da Hercli Bertogg. Quella ediziun che savess era vegin druvada en scolas superiuras basegna aunc da muniziusa lavur. Plinavon ei la suprastonza era sefatschentada cum las historias d'Anna Mengia Bertogg ch'empermetta ina stupenta ediziun per ils pigns. Ina ediziun da canzuns per chor mischedau havein era priu en egl.

Fatscha da nos vitgs

Sut la bitgetta da Plasch Barandun ei nossa cumissiun puspei stada fetg activa. Differentas novas inscripziuns romontschas ein puspei naschidas en nossas vischnauncas. Igl onn 1978 ha Plasch fatg novas inscripziuns principalmein a Vuorz sco era aunc entginas singulas en outras vischnauncas.

Cuors per carschi

A Flem sefa adina puspei Gieri Seeli meriteivels pil grond interess che vegn leu demussau pils cuors per carschi. Era a Scharons han ins gl'unviern

vargau mussau interess per in cuors romontsch ch'ei vegnius menaus da Andrea Balzer.

Ils cuors per scolaziun da carschi ein vegni realisai en stretga collaboraziun culla Romania. Sche quella acziun «scolaziun da carschi» ha aunc bu la giavischada tratga, sche lein tuttina buca perder la curascha, ina entschatta ei adina grev.

Periodics

Per plascher da nossa giuventetgna ei il Dun da Nadal era comparius 1978. Nus engraziein a nos dus redacturs Flurin Caviezel e Jakob Michael per lur conscienuisa lavur. Che nies calender Per mintga gi ei ina lectura preferida demuossan las reclamaziuns pil retard dil calender 1979. Per ventira eil aunc tuttina vegnius en vendita avon Nadal aschia ch'ins ha saviu cumenttar nos lecturs.

Ser Flurin Darms ha deplorablamein demissiunau sco redactur dil Per mintga gi. Vegg onns alla liunga ha el redigi nies calender. Tgei lavur e quitaus schain en quels dus decennis. La Renania engrazia a ser Flurin per sia gronda e conscienuisa lavur e sperein aunc vinavon cun sia collaboraziun. Sco niev redactur ha la suprastanza elegiu ser Martin Fontana. Nus engraziein era ad el ch'el ha surpriu quella hanada lavur. Era al redactur Sutsilvan ser Jakob Michael in grazia fetg. Ser Michael ha igl onn vargau retschiert il premi dil radio per sia lavur prestada pil romontsch. Segiramein ina giustificada honorificaziun. Era en quei liug nossa gratulaziun a nies premurau redactur.

La Casa Paterna, igl organ dalla Renania, ei comparida regularmein.

Ils dus redacturs Johann Clopath e J. Michael prestan buna lavur. Era alla cumissiun da redacziun sei engraziau per lur sustegn e collaboraziun.

Gi sportiv a Trin

Cun Johann Clopath alla testa ei la fiasta da nossa giuventetgna veggida organisada cun bien success a Trin.

Nus engraziein a Johann Clopath ed a ses cungidoners per la buna organisaziun. La buna participaziun da varga 400 scolars dat a nus anim da continuar cun la fiasta per nossa giuventetgna.

Sco *acziun speciala* ha la suprastanza s'occupau igl onn vargau cun il questionari dalla LR sco era cun la damondas tschentadas a sias uras dalla Renania. Igl emprem pass havein nus fatg cun prender si contact e discussiun cun ils delegai da tuttas vischnauncas ord igl intschess dalla Renania. Il secund suonda el proxim onn cun prender contact cun las autoritads da vischnaunca.

Radunanza da delegai

La radunanza da delegai ha giu liug igl onn vargau igl 1. da avrel a Varginstagn, sillia bialla Muntogna da Schons. Igl ei impurtont che nus visetien cun la radunanza da delegai era las vischnauncas alla periferia da nies intschess. Suenter las tractandas statutaricas (senza elecziuns) ha ser Michael plidau sur dil tema: Baselgia el cumbat pil romontsch. La baselgia ha giu e ha aunc oz per il moviment romontscha ina evidenta muntada. Quei referat ei d'anflar el Per mintga gi 1979. President communal Crist Casper Dolf beneventescha ils delegai e dat silsuenter ina cuorta survesta dalla historia e sur dils problems actuals da sia vischnaunca.

La sera han ils delegai saviu sedevertir ensemens cun tut la populaziun dalla Muntogna da Schons. Grazia fetg per la cordiala hospitalitatad.

A. Cadonau

Uniung Rumantscha da Surmeir

«Contacts» è sto igl motto principal per la labour dalla suprastanza dall'URS igl 1978. Contacts tgi antschevan cugl bung pled sen veia e tgi duessan er effectuar ena buna collaboraziun cun las instanzas.

Igl basings da s'antupar demossan igls surmirans mintgamai cun ena gronda participaziun tar la radunanza generala da l'URS.

Dasper chella pussebladad da contact ò la suprastanza dall'URS er salvo treis dietas. Ena tala ò gia li cun ena gruppa dalla conferenza digls scolasts surmirans. Per mangs dalla LR vagn nous elaboro propostas per meds d'instrucziun per nossas scolas. Chella collaboraziun tranter l'URS e la «Conferenza districtuala rumantscha» fiss da canticuar ed intensivar.

Cun grond plascheir pò l'URS constatar tg'igls scribents èn activs e tgi els tschertgan ena collaboraziun pi stretga cun la suprastanza dall'URS. Chegl on els er demusso cun instradar ena dieta tgi ò s'occupo cun problems da collaboraziun per promover an moda optimala las nossas publicaziuns. Chella antupada tranter igls scribents, igls redacters digls noss organs e la suprastanza dall'URS ò do blers impuls.

Tranter oter on tots preschaunts benevento l'ideia d'organisar ena concurrenza literara. Agls scribents, scu er a tots redacters lessa angraztger per lour angaschamaint per la tgossa rumantscha.

Per stgaffeir e tgirar contacts personals èn bagn noss confidents da vischnaunca predestinos. Lour tenuta anviers igl rumantsch, lour exaimpel tgi els pon dar cun pratitgier chel tar mintga occasiung, so intimar an ena furma fitg effectiva er «assimilants» d'amprender e d'aplitgier igl noss lungatg. Per totta labour tg'igls noss confidents prestan er an connex cun las acziuns dall'URS lessa angraztger tgodamaintg. A tots confidents, tgi èn pronts da s'angascher anavant per igl rumantsch, giaveischa bung curasch accumpagnea da blera curtascheia cun bler e sincer anschign.

Cun plascheir pudainsa er constatar tg'igls appels drizzos agls cumegns ed agls ufficials on gia buna accoglientscha. Tals appels ò igl president drizzo cun brevs e telefons a tots mastrals digls cumegns rumantschs an Surmeir. A caschung da numerousas antupadas casualas ed otras, ò igl sotsignia pudia dar e ratschever blers impuls pigl adiever digl rumantsch an la veta publica. La suprastanza dall'URS ò er intervignia e sustignia igls cumegns cun sporscher ageid tar la redacziun da tschantamaints e regulativs rumantschs. Tgi differents cumegns demossan cò veaple atgna iniziativa, vainsa registro cun gronda satisfacziun. Angraztg a tots tgi on er tarmess a L'URS leschas da cumegn e regulativs. Cun tals prova l'URS, schi spert scu pussebel, da saveir gidar ed intermedieir labours a cumegns ed uniungs tgi votan aveir lour legislatura an rumantsch. Ena collaboraziun permanenta sen chel tarragn so purtar bungs fretgs sen differents camps. Per la collaboraziun cugls cumegns ò la retschertga dalla LR purschia ena stupenta basa da labour.

Bungs fretgs per l'URS e bagn er satisfacziun per la Leia Rumantscha porta la collaboraziun vicendevla. Chegl demossan las ediziuns comunablas e zont er la furmazion da carschias, la cala è puspe stada en succes cumplagn. Er igls curs d'assimilaziun on gia buna frequenza. Nossa fegnameira è d'organisar an daples lis tals curs, e da tschartger veias tgi garanteschan ena perfecziun permanenta per la gliout tgi vess e vot s'assimilier tar nous. Plaschevlamaintg savagn nous ossa er porscher en curs audio-visual per unfants. Gion

Pol Simeon ò translato chest curs, igl cal nous savagn ossa er metter an disposiziun allas scolas tgi on d'assimilier igls unfants esters. Er per l'instrucziun rumantscha an scolas tudestgas so chel curs render bungs sarvetschs.

A caschung dalla radunanza da delegos dalla LR ò l'URS gia l'onur d'organisar ena part dalla festa «RUMANTSCH 40 ONNS LUNGATG NAZIUNAL SVIZER». Cun gronda satisfacziun ins ò puspe pudia constatar tgi blers surmirans on s'angaschea per l'organisaziun da chella festa ed uscheia per la nossa organisaziun an favour digl lungatg. Scu president digl comite d'organisaziun ò Remi Capeder presto blera e stupenta labour. Igls suprastants dall'URS ed igls responsabels pigls differents ressorts on sustignia el cumplagnamaintg. Ansemen cun la LR admetta er en cordial angraztgamint a tots surmirans tgi on s'angaschea per, e piglia part alla festa. En special angraztg er agl cumegn da Casti, scu er a tottas uniungs tgi on ambalia la festa.

Concludond dastg'ia confirmar tgi noss organs èn cumparias scu adegna an moda plaschevla e demossan igl bung anschign digls redacters, da porscher ena lectura instructiva e divertenta. Angraztg fitg agls redacters, dr. Christoffel Spinas e scolast secundar Faust Signorell, scu er a tots collaboratours. Igl onn proxim cumparan chels organs enpo pi bôt.

Bler taimp ò la suprastanza dall'URS impundia per pruar da realisar la PAGINA DA SURMEIR scu gasetta iamnila. Tgi chels sforz vignan cintinuos è er igl ferm giaveisch, tgi è nia explitgia tar las dietas gio menziunadas. La buna labour digl noss redacter, scolast Franz Capeder, e digls sies collaboratours, ans dat curasch da tschartger las finanzas ed igls sustign bisignevel tar las instanzas tar igl pievel surmiran.

La labour an suprastanza è stada ampernevla ed igl angaschamaint digls suprastants exemplaric. Ia angraztg cordialmaintg persiva e sper da pudeir cintinuar nossa labour cun chel spiert, igl cal dat adegna puspe curasch ed anim per luvrar instancablamaingt per nossa cultura e pigl noss lungatg.

Rudi Netzer

Uniun da Scripturs Romontschs (USR)

Duront igl onn 1978 han nos commembers giu l'occasiun da participar a diversas scuntradas. Nus numnein las principales.

Scuntrada cun scribents e publicists grischuns

Suenter liunga ponderaziun en nossa suprastonza havein nus organisau ina dieta cun ils scribents, publicists ed auters interessai ord tuttas valladas grischunas sils 17 da zercladur el «Marsöl» a Cuera. Sut il tema «Gibt es ein spezifisch bündnerisches Kulturbewusstsein» han treis cumpetents umens plidau: dr. Remo Bornatico sen. per las valladas talianas, directur W. P. Mosimann per la part tudestga e Hendri Spescha per nus Romontschs. Ad els seigi engraziau da cor. La liunga e fetg interessanta discussiun ei semussada fetg positiva. Ins sedamonda daco che talas reunions vegnan buca salvadas pli savens. Igl ei vegniu giavischau da pliras varts da seredunar ina ga ad onn.

Fiesta a Casti

La culminaziun da festivitads appartenent 40 onns lungatg romontsch naziunal ei stada quella a Casti. La USR ensemene cun la LR han organisau ina matinada nua la suandonta scribenta ed ils suandonts scribents han prelegiu: Annamengia Bertogg, Theo Candinas, Clo Duri Bezzola, Curo Mani, Andri Peer e G.P. Thöni (il davos ord ovras da Marco Devonas). Plinavon han quater da nos commembers prestau gronda lavur cun scriver mintgin in toc teater a quella occasiun. Igl ei quei: Imelda Coray, Jon Semadeni, Gion Pierer Thöny e Curo Mani. A tuts seigi engraziau da cor.

Novas Litteraras (NL)

Las «Novas Litteraras» ch'ei in organ dall'URS ein cumparidas per l'emprema ga en vestgiu niev. Als redacturs dr. J. Camartin, dr. F. Giger e C.D. Bezzola nies grond engraziamenti per lur breigia.

Radunanza generala

Nossa RG ei vegnida salvada ils 23 da settember a Sagogn. Sper las trac-tandas usitadas ha la USR recepiu Marianno Tschuor da Rueun sco niev commember.

Cusseglier naziunal dr. Martin Bundi ei semess en disposiziun da relatar davart las interessantas excavaziuns da Sagogn sco era dalla historia dil vigt e contuorn.

Cun la populaziun da Sagogn havein nus astgau passentar in'emerneivla serada.

Dr. Lothar Deplazes ei seregurdaus cun in referat cuort davart la veta ed ovras da sur Gion Cadieli.

Entgins scribents han prelegiu da lur ovras ed il chor viril ha embelliu la scuntrada cun entginas canzuns. A tuts quels ch'han gidau tier il reussir da quei gi cun prelecziuns, referats e dunsena nies bien engraziament.

Premis litterars

Ils suandonts scribents han obteniu per ovras inoltradas permauns dalla CL premis ni duns: Toni Halter per «Diari suenter messa», dr. Donat Cadruvi per «Trapass», Paul Duff per «Trutgs e sendas», Imelda Coray-Monn per «Poesias» e Robert Luzzi per «Poesias».

Ad els gratulein nus da cor cun engraziament per lur ovras surdadas a nies pievel romontsch.

Engraziament

Da cor vulessel jeu engraziar a commembers ed ad auters ch'ein stai promts cun cussegls beinvulents e per las numerusas prelecziuns a caschun da seras familiaras. In special engraziament al partent secretari dalla LR Hendri Spescha ed alla partenta contabilitista Genoveva Arquisch che han adina giu ureglia per nos problems. Nus giavischein ad omisdus tut il bien pil futur.

Flurin Caviezel

Cumünanza rumantscha radio e televisiun (CRR)

1. La societad Svizra da radio e televisiung (SSR)

a) Igl punct central dall'activitatad dalla SSR sen tarragn naziunal è sto sainza dubi la *revisiung digls statuts*. Siva tgi la firma Hayek veva fatg a sies taimp propostas an chel risguard e tant las societads regiunalas sco com-membras vevan gia occasiung da piglier posiziun, on diversas cumischungs, igl davos la cumischung giuridica digl comité central preparo en sboz per mang digl comité central, igl cal ò tratto la tgossa e preschento igl project alla radunanza generala SSR digls 24 da november 1978. Lo ò gia li la debatta d'antrada concernent igls novs tschantamaints. Lez'eda ègl betg sto pussebel da neir a freida cun l'approbaziun digls novs statuts an vista a las numerousas propostas per midadas. Ord chel muteiv è la tractaziun neida interrota. Ins ò do agls delegos l'occasiung da far ulteriouras propostas an scretg e concludia da salvar ena radunanza extraordinaria igls 19 da schaner 1979. Chel de on igls delegos siva lungas discussiungs appruo igls novs statuts unanimamentg acceptond bagn en cal midada fatga sen proposta d'egn u l'oter delego. Sainza leir antrar an tot igls detagls ègl da constatar, tgi la revisiung ò tranter oter la fegnameira da zavrar las cumpetenzas tranter la societad purtadra e la organisaziun professiunala, chegl tgi è reuschia relativamaintg dètg pulit. Naturalmaintg vignigl dalla nateira dalla tgossa anor er sen venant adegna puspe a dar tschertas tensiungs tranter la societad purtadra e l'organisaziun professiunala, ord muteiv tgi la societad purtadra furma la punt tranter la publicitat, vot deir tranter igls auditours ed aspectatours d'ena vart ed igls professionists da l'otra vart. Pianavant èn las incumbensas dalla societad purtadra sen igls divers scalems neidas circumscritgas an moda clera, da maniera tgi an chella direcziun vessigl betg da dar conflicts. Segl plang naziunal ò igl comité central, tgi vign numno ainten en documaint igl «cor» dall'interpresa, ena sumiglianta posiziun scu igl cunsegl d'administraziun tar ena societad acziunara. An chella funcziun ò el da decider davart tot las dumondas da prancepi partenent la politica dall'interpresa e chegl segl sectour digl persunal, dallas finanzas e digl programm. El represchainta la societad er an trattativas cun igl departamaint federal da traffic ed energiea scu instanza da survigilanza ed igl Cunsegl federal scu autoritad da concessiung.

Igls organs dallas societads regiunalas on da s'occupar cun tot las dumondas arisguard igl program da lour regiung.

Las societads localas u commembers on da cultivar an amprema lengia igl contact cun la publicitat.

En novum monta per la SSR er la midada dall'instanza da recurs cunter emissiungs da radio e televisiung. Anfignen ossa decidevan igls directers regiunals an amprema ed igl directer general an sagonda instanza tals recurs siva d'aveir consulto ena cumischung dalla societad purtadra. Per igl futur ègl previa tgi la societad purtadra sezza, resp. en organ da chella, liquidescha dumondas da recurs siva d'aveir consulto igl directer regiunal, resp. directer general. Chella midada è stada absolutamaintg necessaria e logica, essend tgi cun igl sistem vigl eran igls directers darschaders an atgna tgossa. La radunanza da delegos spetga pero tgi vigna creo ena instanza da recurs externa davart digl Cunsegl federal. Tras ena resoluziun agl Cunsegl federal exprima ella igl instant giaveisch, tgi chella instanza externa da recurs vigna instituizunalisada schi spert scu pussebel. Ins pò chintar tgi an chel mument tgi ena dartgeira externa ed independenta seia an funcziun, vigna la fidanza anvers la SSR a crescher ed igl andomber da recurs a sa sminueir. La suprastanza dalla CRR è an tots gros satisfatga dalla radunanza generala dalla SSR digls 19 da schaner. Igls delegos on accepto practicamaintg tot igls giaveischs e las propostas dalla CRR. Scu term istoric dastga igl nov artetgel 6 (statut da regiung) neir numno. Las stentas dalla suprastanza èn neidas remuneradas ed èn betg stadas sainza success. Da gronda muntada per la CRR èn er igls novs artetgels 3 (pensum e cumpetenzas dalla societad purtadra) e 4 (survigilanza sur digl menaschi digls studios). Speciala menziun maretan er igls art. 5, 8, 12 e 24. Davent da cò ò la CRR igl dretg sen 10 delegos ainten la RG dalla SSR. Igl sies delego e suppleant ainten igl comité central nomna ella sez.

Igls novs statuts aintran an vigour cun la resalva dall'approbaziun davart digl Cunsegl federal, igl 1. da fanadour 1979. Igl comité central vign anc a relascher las normas transitoricas. Anfignen igls 30 da zercladour 1980 ston er las societads regiunalas e commembers adattar lour statuts a chels dalla societad naziunala. An tot piglia son igls novs statuts dalla SSR neir qualifitgias per bungs, er schi els divergeschan an blers puncts dallas propostas Hayek. Tenor Hayek vess la CRR mianc ple igl dretg d'existenza scu societad commembra, ma angal scu secziun d'ena societad grischuna.

b) Igl dolzamaint dalla taxa da concessiung, tgi igl Cunsegl federal veva decreto per igls 1. da schaner 1979, ò provoco gronda opposiziun ainten la pressa ed er do occasiung ad intervenziuns ainten igl parlament federal.

Ainten igl Cunsegl naziunal è ena moziun neida acceptada da betg metter an vigour igl conclus digl Cunsegl federal. Ord chel muteiv ò igl Cunsegl federal sistia igl conclus partenent igl dolzamaint dalla taxa anfignen tgi igl Cunsegl digls stands vegia piglia posiziun davart chella dumonda. La cumischung preparatoria digl Cunsegl digls stands ò an dus sedutas tratto igl problem ed è rivada tar la cunclusiung da ranviir la moziun, essend tgi igl dolzamaint dalla taxa seja mutivo. Pianavant ò chella cumischung preciso tgi igl Cunsegl federal sulet seja cumpetent per decider chella tgossa. La cumischung digl Cunsegl digls stands giaveischa pero, cun en postulat, tgi igl retgav digl dolzamaint dalla taxa vigna duvro per migliurar igls programs, la SSR duess esser er an dumondas da finanzas ed administraziun pli transparenta ed ansomma cultivar igls sies «image» anvers la publicidad. Igl plenum digl cunsegl digls stands vign a s'occupar cun chella matergia agl decurs dalla sessiung digl mars 1979. Las attatgas cunter la SSR an connex cun igl dolzamaint dalla taxa da concessiung èn stadas fitg intensivas e noschas. Ins veva dallas gedas l'impressiung tgi tschertas gruppas interessadas vegian l'intenzion da destrueir la SSR e ramplazzar chella cun en radio ed ena televisiung digl stadi u d'interpresas digl tottafatg privatas, noua tgi prancepis commercials nissan a diriger igl menaschi. Tottas dus soluziuns extremas fissan da donn.

c) Vers la fegn digl onn 1978 ò igl departamaint da traffic ed energiea publitgia en nov sboz per en artetgel constituziunal partenent radio e televisiung. Tant igls cantungs scu er la societat Svizra da radio e televisiung ed en grond andomber instituziuns òn ratschet l'invitaziun da piglier posiziun an chella impurtanta dumonda. La tgossa è da nateira urgenta an vista agl svilup tecnic dalla televisiung tras cabel e satelits. Igl departamaint cumpetent metta an discussiung dus variantas. L'amprema è an sasez angal en artetgel da cumpetenza, tgi daclera tgi la legiferaziun sur da radio, televisiung ed otras furmas tecnicas da derasaziun publica d'infurmaziuns e represchantiuns seja tgossa dalla confederaziun.

La sagonda varianta concretisescha la fegnameira da radio e televisiung e punctuescha tgi seja da risguardar las prestaziuns ed atgnadads (particularitads) digls singuls mediums. An ena terza alinea vign garantia la libertad dallas instituziuns tgi procureschan las emissiungs ed er la libertad da chels tgi fon igls programs. Chella libertad duess pero betg esser en dretg individual per sa svilupar sasez, ma adegna angal an vista alla prestaziun digls dus mediums. Chel text cumplitgia ed an nign cass cumplet vign sieiramentg

a dar occasiung ad extendeidas discussiungs. Agl decurs dalla premaveira nignsa a santeir cala varianta tgi catta daple suatientscha.

2. La societad reginala dalla Svizra tudestga e retorumantscha

La societad regiunala ò salvo sia radunanza generala, resp. da delegos, igl 1. december 1978 a Basilea. Dasperas las tractandas da rutina, on tant igl president dalla societad prof. dr. Frank Vischer, scu er igl directer regiunal dr. Otmar Hersche do an lour referats programatics ena survista digl passo ed en sguard agl avigneir. Davart digls delegos egl nia postulo da dar a chesta radunanza da delegos daple cumpetenzas. Tranter oter òn igls delegos concludia da stgaffeir en urden special per igl andamaint dalla radunanza da delegos.

La suprastanza regiunala ò an ples sedutas tratto ed appruo igls novs plans da structura per radio e televisiung. Chels novs plans an cumbinaziun cun la reorganisaziun dallas partiziuns da programs porschan agls collaboratours da radio e televisiung en instrumaint cun igl cal els son cuntanscher igl intent digls dus mediums an furma optimala. An chella maniera duessen er igls giaveischs e chitos digls auditours ed aspectatours, principalmaintg segl sectour dall'infurmaziun, neir risguardos. La nova partiziun d'infurmaziun cun signour Götsch alla testa ed igls signours Pfister e Schlapp (en Grischun) scu adlats, cun ena relativa vasta independenza ainten lour operar, vign a purtar ena soluziun cuntantevla. An connex cun la nova organisaziun ò la suprastanza regiunala er stuia far novas tschernas.

Igl aton passo è finalmaintg er nia realiso en vigil postulat dallas societads commembras per emissiungs localas quotidianas da radio. Cotras vign pussibilito allas singulas societads da derasar infurmaziuns dallas diversas contradas tgi interesseschan igl pievel igl pi fitg. Da punct da vista dalla CRR anor beneventainsa chel progress, senachegl tgi igl Grischun tudestg vigna er risguardo pi bagn tgi anfignen ossa.

Agl decurs digl onn passo ò igl directer regiunal dr. Gerd Padel demissiuno per surpiglier en post da caporedacter tar ena gassetta regiunala a Basilea. Chella demissiung è propi neida nunspitgeidamaintg. Nous rumantschs deploragn fitg tgi dr. Padel ò banduno la regiung. Trattativas cun el eran adegna cleris e sinceras. Ins saveva immediat danonder tg'ins era cun el. Per igls noss problems ò el adegna demusso gronda tgapientscha. La suprastanza ò piglia cumgio da dir. Padel cun ena pitschna festivitat ed exprimia igl

giaveisch, tgi el vigna er sen sies nov post ad aveir occasiung da promover e defender lungatg e cultura rumantscha. Scu successour da dir. Padel ò la suprastanza regiunala tscharnia dr. Otmar Hersche, tgi funcziunava anfignen ossa da directer da programs radio. Dr. Hersche è ena persunga fitg qualifigteida tgi canoscha tant la pressa, scu er radio e televisiung fitg bagn. Graztga agl fatg tgi el è sto pi bod alla testa d'ena gasetta dalla Svizra centrala ò el bungas relaziuns cun la pressa. An pè da dr. Hersche è cunseglier naziunal Andreas Blum nia numno scu nov directer da radio dalla regiung DRS. Andreas Blum è en om ainten igls miglers onns, cun experientscha politica naziunala ed internaziunala e dasperas è el gio ples onns sto activ scu collaboratour digl radio ed occasionalmaintg er tar la televisiung. La suprastanza dalla CRR ò tschartgea da neir an contact cun Andreas Blum schi spert scu pussebel. Igls 26 da schaner 1979 vainsan gia cun el ansemes e dr. C. Pally ena seduta cò a Coira. Dr. Blum s'interessescha fitg per igls problems dalla Rumantscheia ed ò tranter oter er piglia ancunter per examinaziun igl giaveisch digls rumantschs per en program da radio quotidian d'en mezde. Naturalmaintg on an chel connex an amprema lengia er igls tecnichears anc da deir en pled.

Las cumischungs dalla regiung, numnadamaintg chella digl persunal, dallas finanzas e da recurs on tratto mintgamai problems actuals. La cumischung digl persunal sot igl presidi da vigl cunseglier digl martgea da Turitg Jakob Baur ò gia da preparar diversas tschernas, per part da nateira fitg delicata. Tant scu pussebel ò ins pruo da risguardar persungas gio angaschedas tar la SSR per cotras pussibilitar agl persunal da far carriera ainten l'interpresa, ma er ord muteiv, tgi per «esters» ègl dallas gedas immens grev da sa veiver ainten las funcziuns dalla complexa materia da radio e televisiung. La cumischung da finanzas tgi vign presidiida da Armin Moser, è s'occupada an moda detagleda cun igls preventivs ed igl rendachint dalla societad per mangs dalla suprastanza. La cumischung da recurs ò piglia posiziun an ples sedutas scu organ consultativ digl directer regiunal tar recurs cunter emissiungs da televisiung. Igl andomber digls recurs è pero sa sminuia an cumparaziun cun igls onns passos, ma parsiva ogl do dapple intervenziuns ainten parlamaints cantunals ed ainten las tgombras federalas an connex cun igls mediums da massa. La cumischung da programs dalla regiung ò sviluppo er sot igl nov presidi da A. Senti ena veiva activitat. Repassond igls protocols sò ins adegna puspe constatar cun tge cumpetenza e diligenza tgi chel gremi tratta igls problems an tavla. L'activitat da chella cumischung n'è betg stada sainza influenza sen igls plans da structura ed igl cuntign da diversas emissiungs,

e chegl malgro tgi la cumischung da programs è angal en gremi consultativ tgi dispona da nignas sancziuns.

3. Cumünanza rumantscha radio e televisiun

a) *La radunanza generala* ò gia li igls 24 da zercladour 1978 a Savognin. Siva las tractandas statutaricas ò deputo Peder Spinatsch referia davart «Turissem e cultura indigena ord igl aspect dallas relaziuns a Savognin». Igl premi radio e televisiung è nia cumpartia a Sar Giachen Michael, plevant a Ziran, ed agl chor viril Sursés. Chel chor ò ambellia la radunanza cun belas producziuns. Digl reminent ranviescha partenent la RG sen igl protocol.

b) *Igl cunsegl* dalla CRR è s'occupo an sia seduta digls 1. d'avregl 1978 cun las tractandas dalla radunanza generala ed ò laschea s'infurmar davart digl schef da programs concernent diversas dumondas da programs, scu per exaimpel davart la nova emissiung rumantscha partenent actualitads ainten la televisiung, la scolaziun digl persunal ed igl nov plan da structura dalla televisiung. Chella orientaziun ò provoco ena veiva discussiung ainten igl ravogl digl cunsegl. Igl president ò do ena survista sur digl sboz per igls novs statuts dalla SSR. La suprastanza dat en detaglea rapport davart igl conclus dalla radunanza extraordinaria dalla AGRAP digls 30. 3. 1978, tgi ò appruo la fusiung dalla TVRZ cun la TELE, cun vigour davent dall'antschatta da settember 1978. On chel connex ò ella fatg valeir igls risguards specials per ena sparta rumantscha ainten la nova gasetta da radio e televisiung ed er igl dretg sen exemplars gratuits. Dir. Ringier vegia piglia aint arisguard chellas dumondas ena posizion affirmativa.

c) *La suprastanza* dalla CRR ò gia da liquidar er igl onn passo en dètg pensum da labour. An amprema lengia ò ella stuia piglier posizion an tot las dumondas d'impurtanza tgi nivan trattadas digls organs superieurs segl camp naziunal e regiunal, numnadamaintg la revisiun digls statuts, igls plans da structura, la reorganisaziun dallas partiziuns da radio e televisiung ainten la regiung e diversas elecziuns, Chella posizion dalla suprastanza era necessaria an vista agl fatg, tgi tot chels problems tangeschan direct u indirectamaintg er interess dalla Rumantscheia. Dasperas on er igl angaschamaint, la dumonda da fixaziun digl domicil e plaz da labour digl nov persunal per l'emissiung d'actualitads tar la televisiung rumantscha, occasiuno bleras discussiungs. I sa tratta cò d'en nov redacter, d'en om da camera, d'en om digl tung e d'ena muntadra. Alla fegnfinala ègl reuschia da tscherner 3 rumantschs

per chella sparta e chegl Hendri Spescha scu redacter, Jörg Vieli scu om da camera ed Ignaz Derungs scu om digl tung. Ena muntadra rumantscha vainsan per igl mument betg anc catto. An connex cun chella nova emissiung vainsan er gia lungas trattativas cun igls represchiantants dalla televisiung a Turitg partenent igl taimp dalla derasaziun. Alla fegn vainsan accepto scu taimp d'emissiung la sonda dallas 17.45–17.55 h, ma angal sot la cundiziun d'ena repetiziun sen canal 2, per cotras er possibiliter a noss pours ed ad otras categorias digls noss pievel da saveir tadlar l'emissiung. Gl'orari curt avant las 18.00 è an nign cass acceptabel per la CRR. La direcziun dalla televisiung a Turitg ò adegna puspe offeria alla CRR igl canal 2 per chel scopo. Tottanegna è ella sa distanzgeda da chella proposta, purtond scu stgisa problems da finanzas e digl persunal. An ena brev communabla dalla suprastanza e digl schef da programs è nia opponia a chel proceder resolutamente ed er documento la desilusiung e malcuntantientscha. Per d'antant ò la suprastanza anc ratschet nign resung an chella direcziun. La suprastanza vign a persequitar la tgossa venavant.

Partenent igl li da domicil ed igl plaz da labour digls novs collaboratours da televisiung vainsan ans laschea persvader tgi igl om da camera, igl om digl tung e la muntadra saptgan star e luvrar a Turitg, noua tgi els fon part digl schinumno «pool». Igl persunal ò pero d'aveir prioritad an tots cass per las emissiungs rumantschas. Chella sliaziun è schianavant mutivada per garantir la continuitad (absenzas da vacanzas, cass da malsogna, sarvetsch militar etc.).

En svilup fitg favorevel ò piglia igl postulat dalla CRR sen ena preschienttscha rumantscha ainten ena gasetta da radio e televisiung dalla regiung DRS. Scu gio ventilo ainten igl rapport annual digl onn passo eran nous rumantschs nias catapultos giuador dalla gasetta da radio e televisiung, tgi niva edeida dall'AGRAP an ena moda nunacceptabla. An vista alla continuada sperdita d'abonnents ò l'AGRAP fusiuno la sia gasetta cun la TELE, tgi vign edeida dalla firma Ringier. Sen basa d'en contract tranter la Ringier TELE SA ed igls acziunaris dall'AGRAP, renunztgan chels sen l'edizion d'ena gasetta da radio e televisiung. Ord chella transacziun resultescha per la CRR ena indemnisiaziun da frs. 100 000.–. La suprastanza ò er tar chella transacziun mess la cundiziun tgi la sparta rumantscha vigna risguardada ainten la TELE cumensuradament ed igls exemplars gratuits stettan an disposiziun dalla CRR. Per siva extendeidas e deiras trattativas oralmaintg ed an scretg egl reuschia da cuntanscher chegl tgi levan. Ossa è la preschienttscha rumantscha ainten la pressa da radio e televisiung puspe francada.

An occasiung d'ena dieta per minoritads convocada alla curt digl uestg a Coira tras igl corpus catolicum igls 21 d'avregl 1978 ò en referent rumantsch defendia igl postulat per en program da radio rumantsch d'en mezde. Davant en pi vast public on er represchantants dalla CRR sustignia chel postulat.

Igl 9 da december 1978 ò già li a Coira la radunanza generala dall'uniung da pressa dalla Svizra orientala. Represchantants dalla CRR èn er nias anvidos a chella occurenza. Igl schef da programs dr. C. Pally ed igl president dalla CRR on referia sur da problems tgi tangeschan igl program rumantsch da radio e televisiung e l'organisaziun dalla societad pertadra tar la CRR.

Agl decurs digl onn 1979, resp. l'amprema mesadad digl 1980 vign la suprastanza a stueir preparar la revisiung digls statuts da nossa societad adattond chels agls novs tschantamaints dalla SSR e DRS. Igl statut special tgi furma la basa per igls novs statuts dalla CRR vign appruo digl cunsegl anc chest onn, sto pero siva anc neir accepto dalla suprastanza regiunala ed appruo digl comité central.

Pianavant egl previa d'elaborar en concept per la labour cun la publicitat tgi monta sen fundamaint digls novs tschantamaints dalla SSR, e gna dallas pi impurtantas incumbensas dallas societads commembreas.

Arisguard la labour dallas cumischungs radio-scola, cumischung da programs e giunta ranviescha sen igls rapports specials digls presidents. La cumischung ecclesiastica ò salvo durant igl onn passo 3 sedutas. Ella ò designia ansemens cun igl post da programs igls predicatours e cumpiladers d'otras emissiungs religiousas per igl onn curraint. En'èda on igls commembers da chella cumischung er tadlo emissiungs religiousas e siva piglia posiziun an furma critica.

Alla fegn da chest rapport annual angratzga an nom dalla suprastanza agl schef da programs dr. Clemens Pally ed agl sies zont capavel «team» per la buna e gronda labour prestada an interess da lungatg e cultura rumantscha. Igl bung clima da labour segl post da programs è igl migler garant per ena prosperevla ed optimala prestaziun.

Per la suprastanza:
igl president Stefan Sonder

Scolettas sustenidas dalla LR 1978

Alvagni	1500.--	Riom	1000.--
Bever	1000.--	Sagogn	1000.--
Bravuogn	1000.--	Samedan	1500.--
Casti	500.--	Savognin	1500.--
Cumbel/Morissen	1000.--	Sent	1000.--
Donath	1000.--	Sevgein	1500.--
Ftan	1000.--	Sumvitg	1000.--
Fuldera	500.--	Surava	1000.--
Glion	500.--	Susch/Lavin	1000.--
Lantsch/Lenz	1000.--	Tinizong	500.--
Luven/Flond	1500.--	Trin	500.--
Mustér	1000.--	Trun	500.--
Müstair	1000.--	Tschlin	500.--
Puntraschigna	500.--	Tujetsch	1000.--
Rabius	1000.--	Valchava	1000.--
Ramosch	1000.--	Zernez	1000.--
Razen	500.--	Zuoz	500.--

Quen dalla LR 1978

A. Quen general

EXPENSAS

Organs

Radunanza da delegai	11 413.85
Cussegl	1 121.90
Suprastanza	5 959.85
Revisorat	495.--
President	4 800.--
Representaziuns	3 379.20
Cuosts da viadi e spesas	2 917.40
Organs da rapport	119.--
Cumissiuns	<u>1 110.30</u>
	31 316.70

Persunal

Secretariat	152 618.--
Per schubergiar	2 844.--
Suppl. fam. ed affons	2 940.--
Suppl. experientscha	273.90
SVS / SI / CCF / CD	15 483.95
Segirada accidents	2 131.95
Segirada spargn	3 537.95
Cassa da pensiun	<u>22 207.60</u>
	202 037.35

Cuosts da biro

Material e maschinas	9 138.--
Francatura e vitgira	3 103.40
Telefon	4 163.30
Spesas banca, schec postal	1 236.75
Tscheins	14 275.50
Scauldament	1 622.60
Forza electrica	309.40
Material per schubergiar	140.10
Reparaturas, installaziuns	<u>345.40</u>
	34 334.45

Cuosts divers

Biblioteca ed archiv	1 234.--
Gasettas e revistas	570.40
Inserats	2 842.45
Rapport annual	2 579.--
Exposiziun HIGA	776.65
Lavurs tras tiarzas persunas	754.--
Tscheins passivs	<u>22.75</u>

Segirada da fiug	363.60
Contribuziuns annualas	1 102.--
Cuosts divers secretariat	<u>1 770.50</u>
	12 015.35

SUBSIDIS SOCIETADS AFFILIADAS

Subsidis da basa

Società Retorumantscha	2 500.--
Romania	4 000.--
Uniun dals Grischs	4 000.--
Renania	4 000.--
Uniung Rumantscha da Surmeir	4 000.--
Uniun da Scriptuors Rumantschs	4 000.--
Cumünanza Rumantscha Radio e Televisiun	<u>500.--</u>
	23 000.--

Societads regiunalas

Romania	10 000.--
Uniun dals Grischs	8 000.--
Renania	4 500.--
Uniung Rumantscha da Surmeir	<u>4 500.--</u>
	27 000.--

Subsidis per organs

Società Retorumantscha	10 000.--
Romania	15 000.--
Uniun dals Grischs	10 000.--
Renania	10 000.--
Uniung Rumantscha da Surmeir	12 000.--
Uniun da Scriptuors Rumantschs	<u>4 000.--</u>
	61 000.--

Subsidis per scripturs

Cumissiun litterara	1 500.--
Premis	3 100.--
Seradas e prelecziuns	<u>3 510.--</u>
	8 110.--

Subsidis divers

A particulars	8 250.--
Ad instituziuns	5 050.--
Res. prestaziuns specialas	<u>5 000.--</u>
	18 300.--

SUBSIDIS PRESSA ROMONTSCHA

Gasetta Romontscha	15 000.--
Fögl Ladin	15 000.--
Casa Paterna	10 000.--
Pagina da Surmeir	5 000.--
Il Chardun	<u>2 000.--</u>
	47 000.--

SCOLETTAS

Pagas mussadras	78 576.90
Per schubergiar	5 676.--
Pagas inspecturas	1 716.75
Suppl. experientscha	1 726.50
SVS / SI / CCF / CD	6 277.35
Segirada accidents	586.75
Cassa da provediment	5 670.35
«La Scoletta»	342.--
Contribuziun CMR	450.--
Material e mobiglias	1 171.90
Tscheins	9 600.--
Scauldament	1 606.30
Forza electrica	268.20
Material per schubergiar	40.15
Subsidis a scolettas	30 000.--
Inserats	433.60
Transport scolarets	2 200.--
Pro Juventute project Cadi	15 000.--
	<u>161 342.75</u>

SEMINARI DA MUSSADRAS

Papas per instrucziun	67 151.80
Suppl. experientscha	939.20
Survigilonza internat	5 310.--
SVS / SI / CCF / CD	5 183.--
Segirada accidents	627.30
Cuosts da viadi	1 137.40
Cussegli da scola	1 771.10
Examens da recepziun e diplomaziun	2 488.40
Material e mieds didactics	3 501.65
Tscheins	12 390.50
Scauldament	2 099.--
Forza electrica	355.75
Material per schubergiar	165.10
Reparaturas	2 474.--
Economia	5 959.55
Cuosts divers	1 361.90
	<u>112 915.65</u>

ACZIUNS SPECIALAS

Teater	8 139.60
Cuors da lungatg	19 720.40
Mieds didactics per scolas fundamentalas tudestgas	5 296.15
Cuors en scola	3 509.--
Mieds audiovisuals	14 411.75
Neologissem	498.70

Vischnauncas	500.--
Scolaziun carschi	2 584.65
Scolas medias e professiunalas	915.10
Mieds d'instrucziun	2 033.80
Survetsch da pressa	35.20
Cumissiun ling. principi terr.	2 280.15
	59 924.60
<i>Expensas total</i>	<u>798 296.85</u>

ENTRADAS

Subsidis e contribuziuns

Confederaziun	450 000.--
Cantun	200 000.--
Vischnauncas	<u>4 110.--</u>

Ord investiziuns

Tscheins	1 786.65
Tscheins ord fonds	<u>552.50</u>

Entradas diversas

Contribuziuns publicas per scolettes	9 050.--
Marcau da Cuera	10 000.--
Marcau da Turitg	2 000.--
«Enfants du Monde»	25 000.--
Taxa dils scolarets	2 702.--
Scolaras seminari	53 500.--
«La Scoletta»	456.90
Tscheins 1. alzada	1 400.--
Cuors da lungatg	13 241.60
Marcau da Cuera per instrucziun romontscha	2 000.--
Entradas diversas	1 414.60
Mobilias seminari	1 210.--
Restituziun suppl. affons	1 860.--
Scuntraziun cuosts ediziuns	45 304.20
Per documentaziuns	378.--
Cuors da lungatg cassettes	<u>16 331.55</u>

Entradas total

842 298.--

B. Quen per las ediziuns

EXPENSAS

Cuosts

Pledari Sutselva	1 229.--
Carnets OLS	25 000.--
Historia litterara rumantscha	155.--
Canzuns	1 280.50
Il Samaritan	15 000.--
Nos utschals	16 505.--
Grammatica sursilvana	765.--
Grammatica ladina Ganzoni	10 932.75
Economia e finanzas	7 141.50
Varenka, lad., surs., surm., ladin	3 750.--
Mauro, lad., surs., surm.	41.40
Dialog	4 843.80
Cuors audiovisual vallader	3 172.--
Terra Grischuna	4 590.--
Cumpra cudaschs	15 636.95
	110 042.90

Cuosts secundars

Scuntrazion cuosts secretariat	45 304.20
Cumissiun bibliografia retoromontscha	463.--
Francatura e vitgira	461.05
Propaganda	1 368.--
Material per ediziuns	122.--
Cuosts divers ediziuns	986.--
Sminuziun cudaschs avonmaun	22 793.70
Sminuziun debiturs	5 525.75
	77 023.70
<i>Total expensas quen ediziuns</i>	<u>187 066.60</u>

ENTRADAS

Contribuziuns

Fondo Cadonau per: Il Samaritan	5 000.--
Vendita	<u>105 913.73</u>
<i>Total entradas</i>	<u>110 913.73</u>

Quen general

Cuosts	798 296.85
Entradas	<u>842 298.--</u>
Avanzament	<u>44 001.15</u>

Quen d'ediziuns

Cuosts	187 066.60
Entradas	<u>110 913.73</u>
Deficit	<u>76 152.87</u>

Bilanza

ACTIVAS

Cassa	181.45
Schec postal	12 242.19
Quen current banca cantunala	45 310.25
Debiturs divers	1 181.75
Debiturs dallas ediziuns	11 767.95
Particip. Radio Turitg	200.--
Cudischs avonmaun	<u>22 401.20</u>
	93 284.79
 Maschinas da biro	1.--
Mobilias da biro	1.--
Mobilias en scoletta	1.--
Biblioteca	<u>1.--</u>
	4.--
 Activas transitoricas	11 412.85
Deficit	<u>31 303.91</u>

Legat dr. P. Tuor	2 000.--
Legat dr. F. Calonder	15 000.--
Dun 1. uost	<u>250 000.--</u>
	<u>267 000.--</u>
	<u>403 005.55</u>

PASSIVAS

Crediturs divers	68 155.85
Cassa da spargn persunal LR	<u>22 979.60</u>
	91 135.45
 Emprest Fondo naziunal per Ovras Lansel	2 364.--
	2 364.--
 Passivas transitoricas	20 910.10
 <i>Reservas per intents specials</i>	
Per ediziuns linguisticas	18 643.--
Per ediziuns commemorativas	<u>2 953.--</u>
	21 596.--
 Legat dr. Peder Tuor	2 000.--
Legat dr. Felix Calonder	15 000.--
Dun 1. uost	<u>250 000.--</u>
	<u>267 000.--</u>
	<u>403 005.55</u>

Rapport da revisiun

En la funcziun d'uffeci da controlla da Vossa societad vein nus controllau la bilanza, fatga per ils 31 da december 1978, sco era ils quens da gudogn e sperdita per il temps digl 1. da schaner entochen ils 31 da december 1978.

La bilanza siara da mintga vart cun frs. 403 005.55. Il quen da gudogn e sperdita dil quen general muossa in gudogn da frs. 44 001.15 ed il quen d'edi-ziuns ina sperdita da frs. 76 152.87.

Nossa controlla ha mussau ch'ils cudischs ein menai en uorden. Sin fundament da nossa controlla e dallas informaziuns retschevidas essan nus perschuadi che la presentaziun dil resultat da gestiun e dalla situaziun dalla facultad corrispunda allas prescripziuns legalas e statutaricas. Nossa controlla dat buca caschun a remarcas specialas.

Ils detagls davart las dimensiuns da nossa controlla e las constataziuns fatgas ein francai en nies rapport separau.

Sin fundament dils resultats da nossa controlla proponin nus d'acceptar il present quen annual e la bilanza.

IGL UFFECI DA CONTROLLOA

Il revisur dessignaus dalla
controlla da finanzas dil Cantun Grischun:
Ch. Cavegn

Cuera, ils 16 da fevrer 1979